

PRZYRODA I TECHNIKA

CZASOPISMO POŚWIĘCONE POPULARYZACJI NAUK
PRZYRODNICZYCH I TECHNICZNYCH

REDAGUJE

DR ANNA ABANCOURT-KOCZWAROWA

ROCZNIK XIII

ROK 1934

Az 3009

K S I A Ź N I C A - A T L A S

S. A. ZJEDNOCZ. ZAKŁADY KARTOGR. I WYDAWN. T. N. S. W.

LWÓW — WARSZAWA

1934

21

140 912

SPIS RZECZY W ROCZNIKU TRZYNASTYM Z ROKU 1934.

ARTYKUŁY.

A. B. inż.: Zapadliska na terenie miasta Inowrocławia	355
Battaglja Andrzej inż.: O górniczych sposobach urabiania skał i minerałów pożytecznych	10
Bujwid Odo prof. dr.: Emil Roux i Albert Calmette	1
Drewnowski Bronisław inż.: Muzeum przemysłu i techniki w Warszawie	169
Drewnowski Br.: Żarówka elektryczna	442
Grodziński Zygmunt prof. dr.: Biologiczne warunki powstawania zwierząt lądowych	59
Inglot Jan inż.: Allotropja	291
J. R.: Glin jako metal codziennego użytku	61
Karczewski Kazimierz dr.: Izotop helu i trzeci izotop wodoru	289
Karczewski Kazimierz dr.: Sztuczne otrzymanie nowych pierwiastków radjo-aktywnych	120
Kéler S. dr.: Ochrona przyrody ze stanowiska pierwotnego i kulturalnego	193
Kéler S. dr.: Karły i olbrzymy w świecie zwierzęcym	260
Kéler S. dr.: Przy karmniku	408
Kéler S. dr. i Kélerowa A.: Żółw błotny	298
Kinel Jan dr.: Z życia pajęczarek	145
Kollis Wł.: Współczesna technika w walce o nowe lądy	455
Kostrzewski Józef prof. dr.: W jaki sposób możemy datować zabytki historyczne?	105
Kostrzewski Józef prof. dr.: Żegluga przedhistoryczna	349
Kongiel Roman dr.: Zlodniały grunt na Syberji	63
Kowarzyk Henryk dr.: O istocie nowotworów złośliwych	403
Książkiewicz Marjan doc. dr.: Przyczyny ruchów kontynentów	209
Kuntze Roman doc. dr.: Z rozważań nad podstawowymi zasadami ekologii zwierząt	197
Lau Marcei inż.: O budowie mostów	214
Łastowiecki Andrzej dr.: Dwoistość materji	241
Majewski Witold dr.: Fale elektryczne w przestrzeni	337
Malieki A.: Zagadnienie aklimatyzacji białego człowieka w strefie gorącej	436
Mann Tadeusz dr.: O kwasie askorbinowym, czyli witaminie C	154

Miecwicz St. dr inż.: Technika i kryzys	50
Neterowicz Józef mgr: Marja Skłodowska-Curie	386
Przygodzki J. inż: Materiał budowlany w historycznym roz- woju	264
Puchalik Marjan dr.: Z dziejów techniki oświetlenia	361
Ramułt Mirosław doc. dr.: Biologiczna stacja morska w Ply- mouth i badania planktonowe	251
Rybka Eugeniusz prof. dr.: Wszechświat poza drogą mleczną	390
Sagan Ludomir mgr.: Nowy gatunek dla fauny zwierząt ssących Polski	400
Siedlecki Stanisław: Ostatni dzień na Wyspie	305
Spychalski Romuald dr.: Parawodór i ortowodór	4
Stangenberg Marjan inż.: Twardość wody niektórych jezior Augustowskich	162
Szafer Władysław prof. dr.: Karol Goebel i Marjan Raciborski	97
Szmid Jan inż: Len	17
Tołpa Stanisław dr.: Biologia torfowisk	112
Wojtusiak R. J.: Z doświadczeń nad orientacją przestrzenną u ptaków	433

SPRAWY BIEŻĄCE.

Nagroda Nobla za badania nad teorią kwantową	24
W stulecie urodzin wielkiego wynalazcy (Nobla)	25
Tomas Hunt Morgan laureatem Nobla	123
Prof. dr. Józef Siemiradzki	126
Stulecie urodzin Artura Haseliusa	177
Siły wodne jezior Augustowskich	222
Międzynarodowy Kongres Geograficzny w Warszawie	366
VII Zjazd fizyków polskich	415
Instytut Śląski	465

POSTĘPY I ZDOBYCZE WIEDZY.

Rozpoznawanie ptaków drapieżnych w locie	34
Sprawy zoologiczne na II Międzynarodowym Kongresie Ochrony Przyrody	37
Oświetlenie lotnicze	38
Destylacja krakingowa	40
Nowe zestawienie fauny ssaków Palestyny	73
Lekka i ciężka woda i ich własności, zbadane w ostatnich miesiącach	128
Nowy typ porostu	130
Najstarsze ziarna zbóż	131
Wędrówki zwierzyny	132
Walka z naganą	178
Z nowszych badań nad jadaleniu gniazdam i ptaków	179
Zjawisko proteolizy u bakterij	180
Jeszcze o ciężkim izotopie wodoru i ciężkiej wodzie	181
Otrzymanie sztucznych pierwiastków radioaktywnych w Cambridge	224

Chromatyna u bakteryj	224
Wpływ promieni Roentgena na bakterje	226
Przyczynki do biologji niedźwiedzia polarnego	227
Z nowych badań nad biologją błonkówek pasorzytynych	273
Z nowych badań nad fauną ssaków Polski	275
O męczeniu się światła	310
Żywy organizm jako antena radjowa	311
Koniec legendy	312
Nowe loty Sergjusza Obruczewa nad pwp. Czukezów	312
Badania pustyni Libijskiej	314
O znaczeniu mimetyzmu	315
Nowe metody w badaniach nad wędrówkami ptaków	369
Węgorz	371
Czy organizm ludzki promieniuje fale elektromagnetyczne	373
Rotenon, nowy środek przeciwko owadom	375
Z badań nad Grenlandją	376
Nowe poglądy na pierzenie się ptaków	417
Stosowanie urządzeń elektrycznych w lecznictwie	418
Tymol, środkiem konserwującym rośliny	420
Kilka uwag o stosowaniu formaliny do konserwowania roślin i zwierząt	421
Sposób odróżnienia wody gotowanej od niegotowanej	422
Pstrągi w wodach Bałtyku	467
Zastosowanie hormonów w hodowli zwierząt	468
Nowe odkrycia antarktyczne	469
Hodowla szynszyli jako zwierząt futerkowych	470

RZECZY CIEKAWY.

Problem srebra	42
Wyrób igieł	42
Siew hreczki jako środek przeciw pędrakom	44
Nowy sposób wyrabiania szczepionki ospowej	45
Jakie ssaki wymarły w Polsce w ciągu dwu wieków?	75
Wiercenia głębokie z przed 2000 lat	78
Najgłębsze jezioro w Europie	79
Historja kompasu	80
Wyprawa statku „Discovery II“	80
Czy emanacja radowa przenika przez skórę ludzką?	81
Pierwsze zdjęcia kinematograficzne przez skórę ludzką	81
Zaspokajanie głodu i pragnienia podczas ćwiczeń sportowych	82
Dyskusja nad sprawą szkodników w łownictwie	83
Olbrzymia winda dla okrętów	84
Fundacja Nobla	84
Nowe złoża rud i węgla w Związku Radzieckim	85
Most-olbrzym	85
Kanadyjskie złoża radu	85
Tunel pod Skaldą koło Antwerpii	85
Polski projekt kanału bydgoskiego z roku 1766	86
Uszkodzenia roślin drzewiastych przez ostrą zimę z roku 1928/29	133

Zawartość kwasów i cukrów w pospolitych odmianach ₁ jabłek . . .	133
Wędrowniki ptaków a latarnie morskie	134
Występowanie szkarlatyny w Anglii	134
Inwestycje niemieckie	134
Badania nad kefirami warszawskimi	183
Biały okaz sowy uralskiej	184
Poszukiwanie ojezyzny palmy kokosowej	185
Fotografowanie promieni pozaczerwonych	186
Wykorzystanie ruchów morza	187
Fundowanie drapaczy chmur w Nowym Jorku	187
Budowle ochronne przed powodzią na Mississippii	228
Granica wysokości wież	229
Silos zbożowy 80.000 tonnowy w Bahia Blanca	229
Most wiszący w San Francisco	229
Szkło izolujące	229
Arteria komunikacyjna w Chicago	230
Żelazne podkłady kolejowe w Belgii	230
Ulepszenie dykty	230
Nowoczesna organizacja walki z pożarami	230
Produkcja superfosfatów	231
Ekspansja japońskiego przemysłu żarówkowego	231
Produkcja sztucznego jedwabiu	232
Program uprzemysłowienia Prus Wschodnich i jego konsekwencje	233
Samolot o kadłubie rurowym	233
Spawany most systemu Vierendeela	233
Czy ezosnek działa na miażdżycę tętnic?	233
Czarodziejska roślina Indian	279
Jezioro w grupie Ewerestu	279
Szwedzki jacht żaglowy z żelazobetonu	280
Badanie materiałów zapomocą promieni Roentgena	280
Projekt kolei przez Saharę	281
Nowy typ ogrzewania mieszkaniowego	281
Efekty świetlne baniek mydlanych	281
Glin jako przyczyna raka	281
Rozbudowa portu w Nowym Jorku	282
Namiastka soli kuchennej	282
Ropa naftowa w Niemczech	282
Choroby oczu pochodzenia zębowego	282
Pyły metalowe w mieście i na wsi	283
Kopalnia Pernik w Bułgarii	283
Walka z żółtą febrą	284
Światowy przemysł żelazny	284
W kopalniach złota Południowej Afryki	285
Oslabienie i zanik działania znieczulającego kokainy przez przywyknie- nie do alkoholu	286
Zużycie nawozów sztucznych	318
Walka o tranzyt telefoniczny	319
Przyszłość telekomunikacji	320

Telefoniczna radjokomunikacja na fali nieliumionej o długości 18 cm pomiędzy Francją i Anglią	320
Międzynarodowy zjazd przeciwrakowy w Madrycie	322
Angielska wyprawa antarktyczna	322
Odkrycie nowej witaminy	322
Fiehera 365	323
Nowe kierunki w terapii radowej	323
Najgłębsze wiercenia górnicze	324
Niezwykły wypadek zatrucia ołowiem	324
Przechowywanie wody utlenionej	324
Działanie arsenu	324
Określanie płci z moczu ciężarnych	325
Nowy-tani środek zabezpieczający drewno od ognia	325
Tytan i jego pochodne	325
Angielska wyprawa do wyspy Ellesmere	377
Projekt lotu nad Zachodnią Antarktydą	377
Niezwykła kopalnia ropy w Niemczech	378
Powstawanie lodu w górach przez wyparowanie	378
Epoka miedzi w Chinach	379
Historja oświetlenia nocnego Paryża	379
Współzależność między ilością pożywienia a okresem gnieżdżenia się ptaków	380
Etymologia nazwy zimorodka	380
Związek pomiędzy światłem dziennym a aktywnością kur	423
Zachowanie się ptaków przy trzęsieniu ziemi	423
Lwy morskie w Kalifornji	424
Zawroty głowy o charakterze nagminnym w Bułgarji	473
Mleko kobiece jako środek tamujący krwawienie	473
Nowy ośrodek przemysłowy w strefie podbiegunowej	473
Węgiel brunatny i ruda żelazna w woj. łódzkim	474
Węgiel śląski dla Gdańska	475
Eksport węgla polskiego do Irlandji	475
1866,23 kg srebra w ciągu jednego roku	475
Zagadka pięknego tonu starych skrzypiec	475

• CO SIĘ DZIEJE W POLSCE?

Kalendarzyk astronomiczny na luty 1934 r.	45
Kalendarzyk astronomiczny na marzec 1934 r.	88
Nalot orzechówek	89
Możliwość istnienia złóż miedzi na Wołyniu	90
Skały okolic Klesowa	91
Najsilniejsze źródła radioaktywne w Polsce	92
Zwierzę w fotografii	92
Zjazd Tow. Ochrony Zwierząt	93
Kalendarzyk astronomiczny na kwiecień 1934 r.	135
Niemiecki uprzywilejowany tranzyt kolejowy przez Polskę	136
Dotyychczasowe wyniki badań geologicznych polskiej części masywu Wołyńsko-Ukraińskiego i jego przedpola na Wołyniu	138

Sprawy Parku Narodowego w Tatrach	140
Z Parku Narodowego w Białowieży	141
Szczątki dębu w Krasnej	142
Ochrona otoczenia zabytków historycznych	142
Głazy narzucone	142
Stan łosi w Polsce	142
Stan zwierzyny w Tatrach	143
Bociany	143
Z Parku Narodowego na Białej Górze	187
Kępa Radłowska	187
Kalendarzyk astronomiczny na maj	188
Zdroje solankowe w Gozalkowicach i Jastrzębiu	234
Rezerwat Modrzyna	237
Rezerwat nad jeziorem Święż	237
Rezerwat ścisły w Lesie Wolskim pod Krakowem	237
Nowy rezerwat w puszczy Dulowskiej	237
W sprawie ochrony lasów nad jeziorami w puszczy Augustowskiej	237
Kalendarzyk astronomiczny na czerwiec	238
Kalendarzyk astronomiczny na lipiec, sierpień i wrzesień	287
Kalendarzyk astronomiczny na październik	326
Magistrala kablowa Warszawa-Cieszyn	326
Bentonit w Polsce	329
Działalność naukowa polskich rewolucjonistów na Syberji	329
Rozbudowa dróg we wschodniej Polsce	331
Kajak na Czarnym Stawie a kosówka	331
Sosna kohlerzykowata w okolicy Ostrowi Mazowieckiej	380
Drzewo barciowe	380
Rezerwat na Babiej Górze	381
Rezerwat w Lipkach pod Warszawą	381
Nowe rezerваты w sąsiedztwie Parku Narodowego w Pieninach	381
Projekt rezerwatu w Duszatynie pod Sanokiem	381
Promieniotwórcze źródła na Wołyniu	381
Kalendarzyk astronomiczny na listopad	383
Pewne dane o powodzi lipcowej z r. 1934 i o środkach zapobiegawczych przeciw powodziom	424
Stan badań prehistorycznych w woj. śląskim	428
Kalendarzyk astronomiczny na grudzień	431
Kalendarzyk astronomiczny na styczeń 1935 r.	476

KSIĄŻKI NADESLANE.

Delmont J.: Przygody łowcy zwierząt egzotycznych	47
Delmont J.: Mieszkańcy dżungli, knici i stepu	47
(—) Przewodnik techniczno leśny	47
Romer-Szumański: Polska fizyczna 1:1,000,000	95
Romer E.: Polska polityczna 1:1,000,000	95
Zaruski M.: Na skrzydłach jachtów	95
Dr Wszędobyłski: 300.000 km na sekundę z Dr Wszędobyłskim	143
(- -) Zbiór prac ofiarowanych prof. E. Romerowi	332

VIII

Romer E.: Powszechny atlas geograficzny II wyd.	332
Romer E.: Mały atlas geograficzny. XII wyd.	333
Bystroń J. St.: Alger	333
Toeplitz-Mrozowska J.: Moja wyprawa na Pamiry	334
Passendorfer E.: Jak powstały Tatry	334
(—) La culture des tissus	335
Kendal J.: Nowoczesna alchemja	384
(—) Dzieje rozwoju fizyki w zarysach	479
Świat i Życie II	46, 93, 143, 190, 335, 383.

PRZEGLĄD CZASOPISM.

Przeгляд Czasopism	190, 478.
------------------------------	-----------

SŁOWNICZEK WYRAZÓW OBCYCH I TERMINÓW NAUKOWYCH.

Akomodacja soczewki	96
Chinazol	432
Curie	336
Czynna kwasowość	191
Eksponencjalny spadek aktywności	144
Formaldehyd	432
Lumen	480
Machego jednostka	336
Mangrove	96
Mieszanki buforujące	192
Miljony e — woltów γ energii	48
Pobór mocy żarówki	480
Stopnie niemieckie	192
Symbole $\epsilon +$ (epsilon plus) i $\epsilon -$ (epsilon minus)	48
Średnia światłość całoprzestrzenna	480
Średnia światłość pozioma	480
Światłość	480
Tarezyca	96
Twardość węglanowa	192
Tymol	432
Wizualny współczynnik sprawności	480
Wydajność żarówki	480